

Broedvogelmonitoring Meijendel 1997

J.P. Oppentocht

Vogelwerkgroep Meijendel

Brasemsloot 5, 2724 EL Zoetermeer

Secretariaat werkgroep:

Waalisdorperweg 54, 2597 JC Den Haag

De werkgroep

Dit is het 40e jaarverslag over de vogelpopulatie in de Wassenaarse duinen.

Vanaf 1958 is ononderbroken door vrijwilligers in groepsverband gewerkt aan de inventarisatie van de vogelstand in het duinwaterleidinggebied. Een constante 40-jarige waarnemingsreeks over de vogelstand in één gebied is bijzonder. In het voorgaande artikel is nader ingegaan op dit jubileum, daarin zijn ontstaan, werkwijze(n) en nut van het onderzoek ter sprake gekomen.

Wel is dit de juiste plaats om iets te zeggen over enkele langdurig trouwe leden van de werkgroep. Het betreft Jan Regeer en Harry Wanders. Beiden besloten om na de inventarisatie van 1997 op te houden met het geregelde veldwerk. Hun leeftijd en gezondheid noodzaakten hen hiertoe. Jan Regeer heeft het duurrecord inventariseren in het duingebied, namelijk 38 jaar. Hij begon in 1960 met kavel 3, daarna kavel 7, en daarna werd de laatste 20 jaar kavel 75 door hem geïnventariseerd. Ook hielp hij jarenlang mee aan de rapportages.

Harry Wanders begon eind 1973 met het inventariseren van kavel 6 en deed dat 25 jaar lang. Al eerder was Harry Wanders actief als coördinator en mede-beleidsbepaler betrokken bij het beheer van de meeuwenkolonies. In 1991 kreeg hij

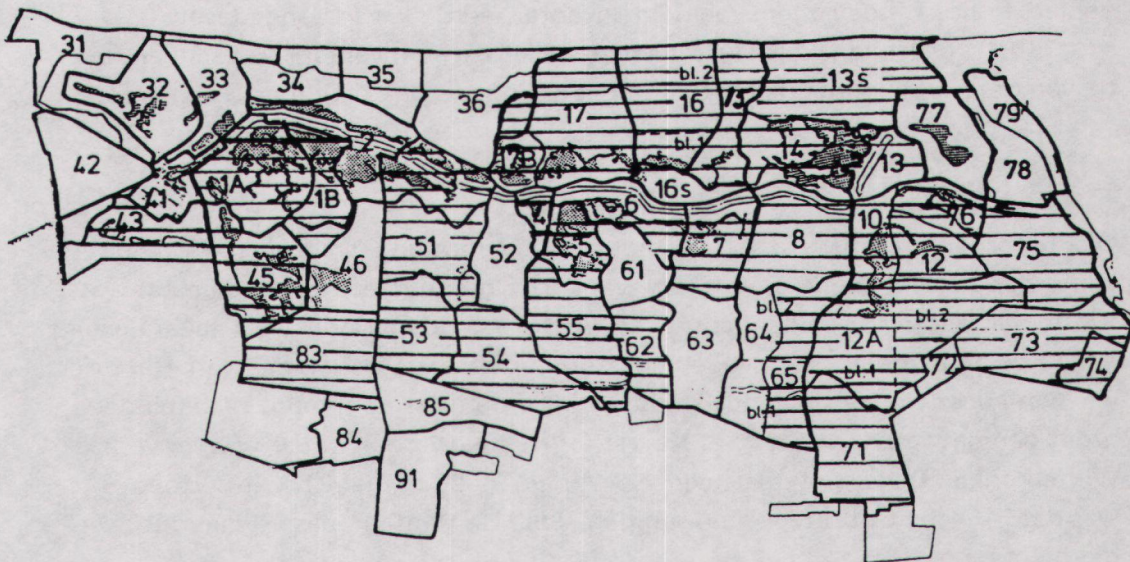

Fig. 1. Geïnventarieerde kavels in 1997.

de Dr. Abraham Schierbeekprijs (Zie Meijendel Mededelingen nr 23).

Zij beiden waren steunpilaren in de vogelwerkgroep en het is dan ook prettig dat zij alle twee buitengewoon lid van de werkgroep blijven. Bij hun afzwaaien als actief lid liet ook de DZH zich, bij monde van Hans Lucas, niet onbetuigd.

Helaas moesten wij in december 1997 definitief afscheid nemen van ons buitengewoon lid Frans Kooijmans. Hij overleed op 90-jarige leeftijd. Frans inventariseerde kavel 1B van 1959 t/m 1985, 27 jaar achtereen dus. Naast zijn inventarisatiewerk interpreteerde hij gedurende een aantal jaren de verzamelde gegevens ten aanzien van de verslaggeving. Landelijk was hij bekend als vogelfotograaf. Zijn foto's verschenen in tal van vogelboeken. In 1991 heeft hij een aantal foto's, die hij ooit in de Wassenaarse duinen maakte, ter beschikking gesteld aan de redactie van dit tijdschrift. Hij onderhield het contact met zijn oude vriend Niko Tinbergen o.a. door het af en toe opsturen van een jaarverslag van de vogelwerkgroep. Tinbergen reageerde hierop in 1988, enkele maanden voor zijn overlijden, nog met een brief aan de vogelwerkgroep (Meijendel Mededelingen, nr 20, november 1990).

Wij zullen de kleurrijke verhalen van Frans over zijn reizen missen, en vooral ook zijn kennis over vogels en de vogelaars uit de vooroorlogse periode.

Meer informatie over het zo aan Meijendel verknochte drietal is te vinden in Voous (1995).

Inventarisatie

Er werden 30 kavels geteld tegen 31 in het jaar ervoor.

Kavel 2 werd niet gedaan en ook kavel 52 viel uit. Voor het eerst sinds 1993 werd kavel 45 weer volledig geïnventariseerd. In de afgelopen jaren werd alleen het aantal Aalscholvers in dit kavel geteld.

De telresultaten van de 30 kavels staan in tabel 2.

Er zijn 29 kavels die zowel in 1996 als in 1997 werden geteld. Hiervan worden de resultaten vergeleken in tabel 3.

De werkgroep inventariseert ongeveer 2/3 deel van het 2000 ha grote DZH gebied. In fig. 1 is de ligging van de geïnventariseerde kavels aangegeven.

Tabel 1 geeft aan welke waarnemers welke kavels inventariseerden. Een functie van deze tabel is, dat de continuïteit in het onderzoek beoordeeld kan worden.

De resultaten in 1997

Ook dit broedseizoen werd, evenals het vorige, voorafgegaan door een strenge winterperiode. De koude duurde wel wat korter dan het jaar daarvoor, maar was tussen half december en half januari hevig. Deze koudeperiode heeft zeker invloed gehad op de aantallen standvogels en vooral op de watervogels daarvan. Het effect van een tweede opeenvolgende strenge winter op de vogelstand is vaak minder groot dan dat van de eerste (o.a. Jaarverslag 1986). Dat geldt nu ook weer voor de Winterkoning. Deze wintergevoelige soort nam in '96 af met 81%; in seizoen '97 was dat 71% ten opzichte van de stand in 1995. De Winterkoning kwam dus over het dieptepunt heen.

Voor water- en moerasvogels echter pakte de tweede koude winter veel slechter uit.

Tabel 1. Onderzochte kavels in 1997 met bijbehorende waarnemer(s)

kavel	waarnemer	kavel	waarnemer
1a	L.J. Snellink	43	L. van Dam
1b	C. Fonhof	45	C. Fonhof & L. van Dam
3	G. Rozeboom	51	B. Jacobs
4/5	J.W. Hooijmans	53	W.J. Kooy
6	H. en R. Wanders	54a	W.J. Kooy
7	P. Berkepeis	55	J. Noordhuizen
8	J.W. Hooijmans	62	J. Bosland
10/12/76	W. Calame	65	N.E. Kösters
12a	R. Cuperus en T. Verstrael	71	P. Berkepeis
13	F.C. Hooijmans	72	A. Remeeus
13s	A.A. Dijkstra	73	A. Remeeus
14	F.C. Hooijmans	74	A. Remeeus
15/16	J.P. Oppentocht	75	J. Regeer
17a	W.S. Hooijmans	83	J.J. van As
17b	G.F. Wilmink & H. Wilmink-de Wijs		

Zo ging de Dodaars in aantallen tussen 1995 en 1997 achteruit van 60 naar 46 en vervolgens naar 34. Respectievelijk een achteruitgang van 23% en 43% t.o.v. 1995. Deze tendens was er ook bij de Fuut, Wilde Eend, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Wateraal, Waterhoen en Meerkoet.

In tabel 2 komen 94 soorten voor (excl. Soepeend) tegen 98 soorten in het voorgaande jaar. Het aantal territoria in de 29 te vergelijken kavels steeg van 6602 naar 6700 (excl. Aalscholvers). Een stijging van bijna 1,5%, ondanks het verlies aan territoria bij een aantal watervogels. Getalsmatig wordt die stijging vooral veroorzaakt door Winterkoning, Heggemus, Tuinfluiter, Zwartkop, Tjiftjaf en Koolmees (zie tabel 3).

De volgende kavels telden mee voor de vergelijking: 1a, 1b, 3, 4/5, 6, 7, 8, 10/12/76, 12a, 13s, 13, 14, 15, 16, 17, 17b, 43, 51, 53, 54a, 55, 62, 65, 71, 72, 73, 74, 75, 83.

Verrassend was de stijging van het aantal Blauwborsten van 4 naar 13 territoria. Tot voor kort kwamen ze alleen voor in de kavels 13 t/m 17. Nieuwe vestigingen waren er twee jaar terug in kavel 2 en nu ook in 1a. De opmars van de Tjiftjaf gaat nog steeds door. Vorig jaar daalde het aantal iets (koude in Zuid-Europa). Nu is er weer een forse stijging van 24%.

Ter toelichting is van 21 kavels die in 1990 en in 1997 werden geteld het aantal bepaald. In 1990 waren er 127 territoria, in 1997 was dit aantal opgelopen tot 255, een stijging van 100%. De Fitis ging iets achteruit, al is het niet zoveel als in het vorige jaar. De achteruitgang in 1996 met 10% moet achteraf wel reëel zijn geweest.

Opvallend is het aantal in tabel 2 vermelde buizerdterritoria. Dit jaar werden er 10

vermeld tegen 3 in 1996. Het Sovon-BMP-Systeem is niet zo geschikt om achter een verantwoorde bestandschatting van roofvogels te komen. Volgens die norm is er al sprake van een territorium als een volwassen individu 3 keer gezien wordt, waarbij 2 waarnemingen tussen 20 april en 10 juli. Volgens dit criterium kan deze soort in 1997 voor de meeste kavels als 'inwoner' worden opgegeven. Iets dergelijks dus als bij de Koekoek.

Natuurlijk signaleert het verhoogde aantal waarnemingen dat er wat aan de hand was. Evenwel de aanwezigheid van individuen, ook niet van tweetallen, hoeft niet op een broedterritorium te wijzen. Er zijn Buizerds (♀ ♀) die na 1 jaar tot broeden komen, maar een deel van de populatie is pas na 2 of zelfs na 3 jaar geslachtsrijp (Glutz von Blotzheim 4, 1971). Nog overtuigender: "Geslachtsrijpheid meestal pas in het derde levensjaar, zelden in het tweede" (Bezzel 1985). Jonge vogels komen in die tijd meestal niet bij hun geboorteplek terug.

Voorts bleek het jaar 1997 landelijk een rampjaar voor roofvogels. Dit werd vastgesteld door de Werkgroep Roofvogels Nederland. Hun bevindingen bereikten de landelijke pers (bijvoorbeeld Algemeen Dagblad 2-3- '98). De oorzaak was het zeer slechte voedselaanbod, het muizenbestand klapte in 1997 dramatisch in.

Veel van de muizenetende roofvogels (Buizerd, Bruine Kiekendief, Torenvalk) kwamen niet aan broeden toe, kleine late legsels, weinig jongen, veel sterfte op het nest, etc. De voedselsituatie kan bewerkstelligd hebben dat het duingebied in '97 meer verblijvende Buizerds heeft gehad dan in andere jaren. In het duin leek de konijnenstand normaal en in het voorjaar zijn er flink wat jonge konijnen ondanks de vossen. Ook in het najaar van '97, zelfs tot in januari '98 was het aantal Buizerds in de duinen opvallend groot.

Het is dus extra moeilijk om dit jaar tot een goede schatting te komen van echte territoriumhouders (paren). Er is een poging gedaan om dubbeltellingen te voorkomen door overleg met enkele waarnemers. Dan nog komen we op 7 paar. Als volgt:

- 1 territorium in het gebied Harstenhoek en de kavels 43 en 81,
- 1 territorium bij Oude Rijs en de kavels 85 en 91,
- 1 paar centraal in Meijendel, kavels 62, 65 en 8,
- 2 paar in de kavels 10, 12a, 71 en 75,
- 1 paar in kavel 73 en Duinrel.

Dan is er waarschijnlijk nog een paar juist buiten het DZH-gebied in een van de binnenduinrandparken. Bij de hiergenoemde gevallen is één nestvondst.

De Boomvalk is met 5 opgegeven territoria duidelijk meer aanwezig dan vorig jaar, toen slechts 1 territorium gemeld werd. Ook bij deze soort is een dubbeltelling snel gemaakt. De kavels 6 en 8 vormden waarschijnlijk 1 territorium.

Beheersmaatregelen en vogels

Het landschap en dus de omstandigheden voor vogels in de kavels 13, 13s en 14 zullen voor het komend broedseizoen '98, grote veranderingen ondergaan in verband met de regeneratie (zie Holland's Duinen nr. 31). De in tabel 2 vermelde resultaten van deze kavels zijn de laatste van de 'oude' inrichting, die ruim 40 jaar terug tot stand kwam.

Met aandacht zullen we de verschillen volgen tussen de oude en de nieuwe situatie, vooral op vogelgebied.

In een belangwekkend artikel in Limosa van T. Verstrael en A.J. van Dijk wordt betoogd dat vergrassing en verstruiking de hoofdoorzaken zijn van het verdwijnen of verminderen van enkele vogelsoorten van het open duin. De invloed van vossen speelt hierbij een geringere rol. De conclusies kwamen tot stand na bestudering van de populatieontwikkelingen tussen enerzijds vogels in de vastelanddduinen en anderzijds vogels in heidevelden e.d., waar dezelfde soorten voorkomen. Met name zijn dat de Wulp, Boomleeuwerik, Boompieper en Tapuit.

Als tegenwicht tegen vergrassing en verstruiking wordt sinds 1991 een deel van Meijndel begraasd. Deze maatregel leidde nog niet tot terugkeer of toename van bovengenoemde soorten. Het zou kunnen dat de begrazing alleen onvoldoende succes heeft om dit doel ten aanzien van vogels te bereiken, of de begrazingsdruk van het gebied leidt niet tot verbeteringen voor vogels.

Teruggaand naar de periode dat er wel veel Wulpen en Tapuiten in het duin zaten, valt op dat ook nu de gevarieerdheid in begroeiing (dichtheid, afwisseling, soorten) geringer is dan destijds. Een Wulp bijvoorbeeld ziet vanuit de lucht in maart/april aan de ene kant een sterk vergrast Rijnland met weinig loopruimte, om aan de andere kant van het hek het tegenovergestelde te zien, namelijk een landschap dat op een golfveld lijkt, onaantrekkelijk als broedgebied.

Het vee zorgt voor verschillende effecten: bijvoorbeeld riet verdwijnt na een aantal jaren begrazing, maar de grassen blijven, alleen in de kortgeschoren vorm. Net als bij het verzorgend maaien van een gazon, leidt dit vooral op open vlakke terreindelen tot grasverdichting, waardoor de toplaag vaster wordt. Kale stukken worden vooral veroorzaakt op voorkeursplaatsen waar het vee rust of vaak staat, op en langs de vaste looppaden en in het algemeen op de wat steilere hellingen.

Vanaf volgend jaar komt er een nieuw type begraasd gebied bij: het geregeneerde duin (delen van kavels 13s, 14 en 15). Daar hier de voedselrijke toplaag verwijderd zal worden, is een andere ontwikkeling mogelijk. Een uitgekiende begrazingsstrategie zal pas tot stand komen na studie, maar vooral na veel ervaring, ongeacht de doelstelling die men zich gesteld heeft. Duidelijk is ook dat elk gebied een eigen aanpak vereist.

Verdwenen soorten

De Roerdomp werd niet meer gezien. Het was vorig jaar al heel onzeker of er een territorium was, want er was maar 1 waarneming in het vroege voorjaar.

De Ransuil verdween uit kavel 6, maar heeft mogelijk in kavel 2 gezeten, dat niet geïnterpreteerd werd.

De Zwarte Specht is waarschijnlijk uit de duinen verdwenen. De soort kwam in 1980, vanaf 1984 waren er 2 à 3 territoria, rekening houdend met dubbeltellingen. Tot 1990 blijft het aantal ongeveer gelijk, maar in 1991 is er een inzinking tot 1 territorium. Tot 1997 bleef dit zo.

De Grote Lijster kwam niet meer voor in onderzocht gebied.

——— Verschenen soorten

Een Turkse Tortel was in kavel 53 waargenomen. In de duinen is het een onregelmatige broedvogel. Het laatste geval was in 1995 in kavel 55.

Een Kramsvogel had een territorium in kavel 7. Dit is de vierde keer vanaf 1958. In 1980, 1981 en 1986 was er steeds een geval in kavel 8.

Een Grote Karekiet koos territorium in kavel 6. Het is voor deze soort de achtste keer in het duin. Eerdere jaren: 1972, 1973, 1984, 1986, 1987, 1991 en 1994. Soms twee territoria in een jaar.

De territoria van Ringmus en Putter in 1997 zijn volgens tabel 3 nieuw. Vorig jaar waren deze soorten echter aanwezig in kavels die niet bij de vergelijking 1996/1997 betrokken zijn.

——— Bijzondere waarnemingen tijdens het broedseizoen (1 maart- 1 september)

- Op 12 maart was een Roerdomp in kavel 14 en op 13 juni vloog er een over kavel 17b.
- Op 30 mei drie overvliegende Ooievaars over kavel 43.
- Een Lepelaar was op 10 juni enkele uren in kavel 16.
- Wilde Zwanen in groepsverband tot 11 exemplaren o.a. op 3 maart in kavel 4/5, en op 12 maart nog twee ex. in kavel 16.
- Canadese Gans. Van 6 t/m 10 april verbleef een paar in de kavels 16 en 17. Op 10 april zelfs twee paar baltsend. Daarna niet meer gezien.
- Een vijftal Brandganzen vloog op 10 juni over kavel 16.
- Een Zomertaling was op 10 maart in kavel 4/5.
- Op 30 juni twee ♂ ♂ Krooneenden in kavel 77.
- Op 12 maart sjuowde een vos met een dode met olie besmeurde Zwarte Zeeëend door de zeereep.
- Een Wespendiff werd van 26 juli tot ver in augustus geregeld gezien aan de binnenduinrand.
- Een Ruigpootbuizerd werd op 7 en 30 maart in kavel 45 gezien en op 9 april over kavel 13s.
- Een Torenvalk werd door een Havik geslagen op 1 maart in kavel 16.
- Een Patrijs werd op 16 maart in de zeereep van kavel 16 opgejaagd.
- Op 29 april werd in kavel 75 een Kwartel luid roepend opgemerkt.
- Op 9 april werd voor het eerst een fouragerende Kraanvogel in kavel 16 ontdekt. Deze soort werd tot dan toe alleen af en toe overtrekkend gezien. In Noordwijk landden op 13 april drie Kraanvogels (2 ad. +1 onv.). Deze vogels bleven in de Polder Hoogeweg tot de volgende ochtend (De Strandloper nr. 4, 1997).
- Op 3 mei verbleef een Kleine Strandloper in kavel 74.
- In kavel 4/5 waren op 27 augustus 16 Oeverlopers.
- Een overvliegende Zwartkopmeeuw werd samen met enkele Stormmeeuwen op 14 april gezien in 13s.

- Op 27 juli was een Grote Stern in kavel 10/12/76 en in dezelfde omgeving op 20 augustus zes Noordse Sterns.
- Op 16 april zat een Velduil in kavel 17 op een hekpaal.
- Twee Oeverpiepers waren op 10 maart in kavel 15.
- Een Snor verbleef op 9 april in kavel 17.
- In hetzelfde kavel was op 5 juni een Noordse Gele Kwikstaart.
- Op 16 augustus 1 onv. Sperwergrasmus in kavel 16.
- In kavel 6 werd een alarmerende Roodmus op 28 juni waargenomen. Daar dit de enige waarneming is, kon de soort niet tot de broedvogels gerekend worden; daarvoor was een tweede waarneming nodig.

Sprinkhaanrietzanger 1966, kavel 1A.

Tot slot

De vogelwerkgroep ondervond weer steun van het Natuurbedrijf van NV DZH. Caroline Fonhof vervaardigde de tabellen 2 en 3. Alle betrokkenen worden zeer bedankt voor hun hulp.

Literatuur

- Dijk, AJ van (1996). Broedvogels inventariseren in proefvakken. (Handleiding Broedvogel Monitoring Project) Sovon, Beek-Ubbergen.
- Bezzel, E (1985). Kompendium der Vogel Mitteleuropas. Wiesbaden, Aula Verlag.
- Glutz von Blotzheim, Bauer. (1971). Handbuch der Vogel Mitteleuropas. Band 4. Akadem. Verlagsgesellschaft. Frankfurt a. Main.
- Hustings, MFH e.a. Vogelinventarisatie. Pudoc, Wageningen.
- Verstrael, T en Dijk, AJ van (1997). Vos of grassen? Broedvogels in de Nederlandse duinen sinds 1984. *Limosa* 70: 4. pag. 163-178.
- Voous, KH (1995). In de ban van vogels. Uitg. Scheffers, Utrecht.
- Vogelpopulatieonderzoek Meijndel, Jaarverslagen 1958 - 1995. Archief Vogelwerkgroep.
- Vogelwerkgroep Meijndel, Jaarverslagen 1986 - 1996. Vogelwerkgroep Meijndel, 's-Gravenhage.

Tabel 2 Broedterritoria in 1997

Kavelnummer	1a	1b	3	4/5	6	7	8	10,12,76	12a	13s
Aantal bezoeken:	10	9	9	10	9	11	11	16	9	9
Bijzonderheden:										
Dodaars	3		1	3	5	6		4	1	
Fuut	2	3	3	4	3	2		5	1	
Geoorde fuut				4						
Aalscholver										
Knobbelzwaan	1	1	2					0		
Grauwe Gans	3			1						
Nijlgans			1	3				1		
Bergeend	1	1	1	1			0	1		
Krakeend	5	3	2	2				9		1
Wintertaling	0			0						
Wilde eend	7	3	4	4		3		9	1	
Soepeend								2		
Slobeend	0			0				0		
Tafeleend	3	1	5	18	3	3		6		
Kuifeend	12	8	10	26	1	6		16	1	
Havik							1			
Sperwer					1					
Buizerd				0			1	0	2	
Torenavalk	1							1		
Boomvalk		1		0	1		1			
Fazant	1	2	3	1	2	4	4	3	4	2
Waterral	1								1	
Waterhoen	5	1		1	2	5				1
Meerkoet	20	18	9	16	9	10		21	3	1
Scholekster								1		
Kleine plevier										
Kievit				0				1		1
Houtsnip							0			
Tureluur										
Wulp								1		
Stormmeeuw				2				1		
Holenduif										
Houtduif	4	7	6	5	14	17	7	14	10	4
Turkse Tortel										
Tortelduif	5	3	3	1	1	1	1	3	2	
Koekoek	3	2	1	1	1	2	1	3	2	1
Bosuil	1			1		0			1	
Groene specht	1			1	1	1	2	1	1	
Gr.bonte specht	2	1			1	3	0	0	1	
Boomleeuwerik									1	
Boerenwaluw										
Boompieper		1						6	6	
Graspieper								2		4
Witte kwikstraat										
Winterkoning	8	6	3	2	2	4		7	5	2
Heggemus	21	16	32	10	16	15	21	32	17	
Roodborst	2	3	2	1	7	12	7	4	9	
Nachtegaal	22	13	12	10	19	15	8	11	30	17
Blauwborst	2									3
Gekr. roodstaart	3		1	1	3	6	5	4	15	

Kavelnummer	1a	1b	3	4/5	6	7	8	10,12,76	12a	13s
Roodborsttapuit						1		7	2	2
Tapuit			1							
Merel	8	14	7	4	11	10	6	9	12	2
Zanglijster	1				1	3	1	0	1	
Sprinh. rietzanger	4	2	4	2	2	2		5	4	1
Rietzanger	1	4								3
Bosrietzanger	1		2	2	5			2	1	4
Kleine karekiet	49	32	31	14	35	12	1	15	5	22
Grote karekiet					1					
Spotvogel								1	1	
Braamsluiper	4	4	1	2	5	6	4	6	2	3
Grasmus	22	18	32	20	21	18	31	46	52	32
Tuinfluter	3	3	2	3	6	1	7	1	6	
Zwartkop	10	3	3	3	7	5	4	8	8	
Fluiter										
Tjiftjaf	28	13	24	8	19	11	12	15	18	1
Fitis	54	53	36	28	57	22	70	42	91	40
Goudhaantje										
Grauwe vliegenv.									1	
Baardmannetje								1		
Staartmees	3	2	1	2	4	2	3	7	2	
Glanskop		1		2	2	3	3	2	3	
Matkop			1		2					
Kuifmees										
Zwarte mees										
Pimpelmees	4	4	4	3	12	11	7	13	8	1
Koolmees	7	10	6	7	13	17	25	18	20	8
Boomklever										
Boomkruiper	2			2	1		2	0	3	
Wielewaal					1					
Vlaamse gaai	2	1	2	2	3	3	4	2	4	1
Ekster	2	1	3	4	2	5	6	6	4	5
Kauw				5			4	10	4	
Zwarte kraai	1	2	2	2	1	3	2	2	4	3
Spreeuw	1			2				1		
Huismus										
Ringmus								0		
Vink		1		0	1		0	2	4	
Groenling									1	
Putter										
Kneu		1		1			2	8	6	7
Barmsijs							1			
Goudvink	7	5	3		3	2	2	8	1	1
Rietgors	10	5	8	4	2	2		10	1	4
Totaal	363	273	272	243	309	256	256	416	383	212

0 = soort wel waargenomen; geen broedterritoria

Tabel 2 Broedterritoria in 1997

Kavelnummer	13	14	15	16+	17A	17B	43	45*	51	53
Aantal bezoeken:	9	9	10	10	10	12	9	10	9	9
Bijzonderheden:										
Dodaars		1		2	6	2		2		
Fuut		4		1	2	1		7		
Geoorde fuut				3	6	1		0		
Aalscholver								125		
Knobbelzwaan		1	1		1			1		
Grauwe Gans		1						2		
Nijlgans		1			3				0	
Bergeend		2	1	0	2					
Krakeend		15		1	2	1		2		
Wintertaling		1		0	0		0	0		
Wilde eend		14	2	4	4	4	4	6		
Soepeend		2			2					
Slobeend		3		1	0					
Tafeleend		9		5	9	3		3		
Kuifeend		9		8	14	2	0	16		
Havik										
Sperwer										
Buizerd					0		1			
Torenavalk								1		
Boomvalk		1			0					
Fazant	1	1	1	1	2	5	5	2	10	2
Waterral				1			0			
Waterhoen		6	1	3	4	1				
Meerkoet		24	4	8	15	10	3	20		
Scholekster			0	0	1		0			
Kleine plevier										
Kievit			1	2	1	1				
Houtsnip									1	1
Tureluur										
Wulp										
Stormmeeuw		2	1		0	1				
Holenduif										5
Houtduif	4	3	5	7	8	7	17	4	11	10
Turkse Tortel										1
Tortelduif			1	2	3			2		
Koekoek		1	1	1	2	2	2	1		
Bosuil									1	1
Groene specht					1		5	0	2	1
Gr. bonte specht	1						2	1	3	5
Boomleeuwerik										
Boerenwaluw									3	
Boompieper							1			2
Graspieper			2	4	10					
Witte kwikstaart							1			
Winterkoning		3	0	1	7		10	4	2	8
Heggemus	6	15	10	18	25	20	13	15	8	4
Roodborst					1		4	0	11	15
Nachtegaal	3	9	4	7	11	10	16	9	11	7

Kavelnummer	13	14	15	16+	17A	17B	43	45*	51	53
Blauwborst	1	2		2	2	1				
Gekr. roodstaart	1						3	0	6	9
Roodborsttapuit			1	1	3	1	1	2		
Tapuit								0		
Merel		3	1	2	5	4	17	15	10	14
Kramsvogel										
Zanglijster									0	2
Sprinh. rietzanger	1		1	1	3	4		0	1	
Rietzanger	2	4		1	0			2		
Bosrietzanger	2	1					1	1		
Kleine karekiet	2	40	11	13	30	20	9	9		
Grote karekiet										
Spotvogel										
Braamsluiper	1	4	2	2	8	2	2	3		2
Grasmus	10	14	14	20	24	22	21	18	13	11
Tuinfluit	2	5	1	2	4	1	5	4	1	2
Zwartkop		2			2		11	3	10	7
Fluiter										1
Tjiftjaf	2	9	2	5	10	4	15	9	21	12
Fitis	11	24	11	18	51	33	55	32	46	13
Goudhaantje										
Gauwe vliegenvanger										
Baardmannetje										
Staartmees		1		2	3		2	1	4	1
Glanskop					1		1		4	4
Matkop										
Kuifmees										
Zwarte mees										
Pimpelmees	2	4			2		8	4	17	7
Koolmees	3	3	1	3	8	1	16	5	33	18
Boomklever										4
Boomkruiper									10	5
Wielewaal									2	1
Vlaamse gaai	2	2	1	1	3	1	1	2	2	3
Ekster	3	4	3	2	5	3	3	3	3	2
Kauw	1						5		47	25
Zwarte kraai	2	2	1	2	4	2	2	1	5	2
Spreeuw								0	7	11
Huismus							0			1
Ringmus										
Vink	1						0	0	5	5
Groenling										2
Putter										
Kneu	2	1	5	3	10	3		5		1
Barmsijs		1								
Roodmus			1							
Goudvink	1	3	2	1	1	1	2	3		1
Rietgors	2	5	1	3	6	8	2	6		
Totaal	69	262	93	164	327	182	266	351	310	228

0 = soort wel waargenomen; geen broedterritoria

Tabel 2 Broedterritoria in 1997

Kavelnummer	54a	55	62	65	71	72	73	74	75	83	totaal 1997
Aantal bezoeken:	8	7	7	8	9	11	11	11	12	9	306
Bijzonderheden:											
Dodaars											36
Fuut									1		39
Geoorde fuut											14
Aalscholver											125
Knobbelzwaan											8
Grauwe Gans											7
Nijlgans											9
Bergeend					0			1	1		12
Krakeend								1	2		46
Wintertaling											1
Wilde eend					1			14	2	2	88
Soepeend											6
Slobeend											4
Tafeleend											68
Kuifeend								4		1	134
Havik									1		2
Sperwer	1										2
Buizerd		0	1	1	1	1	2				10
Torenvalk					0		1				4
Boomvalk						1					5
Fazant	2	3		2	2	1	3		4		73
Waterral											3
Waterhoen					1			1		2	34
Meerkoet					1				3	6	201
Scholekster								2			4
Kleine plevier								4			4
Kievit								5			12
Houtsnip											2
Tureluur								1			1
Wulp											1
Stormmeeuw											7
Holenduif	1				2						8
Houtduif	4	16	26	5	14	3	17	1	5	1	256
Turkse tortel											1
Tortelduif		1		1			1				31
Koekoek	1	1	2	2	4		3		1	1	42
Bosuil	1	1	1	2	1						11
Groene specht		2	1	1	2	2	2		2	1	31
Gr. bonte specht	3	2	3	1	3	2			1	1	36
Boomleeuwerik							1				2
Boerenwaluw											3
Boompieper	2					7	7	1	4		37
Graspieper							1				23
Witte kwikstaart								1			2
Winterkoning	5	1	4	3	6		9		3	11	116
Heggemus	5	5	7	4	20		34	1	14	15	454
Roodborst	11	11	22	7	11	9	7		4	2	162
Nachtegaal	5	15	3	4	17	1	25	1	17	14	346

Kavelnummer	54a	55	62	65	71	72	73	74	75	83	totaal 1997
Blauwborst											13
Gekr. roodstaart	6	7	6	11	6	7	3		6	3	112
Roodborsttapuit					2		3		2		28
Tapuit							1				2
Merel	8	8	8	3	13	2	11		6	2	215
Kramsvogel											1
Zanglijster	1	2		1	2						15
Sprinh. rietzanger		0	1				1		2		41
Rietzanger											17
Bosrietzanger							1	1			24
Kleine karekiet									1	2	353
Grote karekiet											1
Spotvogel											2
Braamsluiper	1	1		1	2		5		1	2	76
Grasmus	7	20	4	6	17		89	2	26	13	643
Tuinfluiter	1	3	2		1	1	4		2	1	74
Zwartkop	6	9	7	1	6	2	3		3	1	124
Fluiter	1			1							3
Tjiftjaf	9	19	15	5	7	10	15	1	10	11	340
Fitis	5	48	35	18	19	7	57	1	42	28	1047
Goudhaantje	1					1					2
Grauwe vliegenv.	2										3
Baardmannetje											1
Staartmees		2	3	1	2	1	4			2	55
Glanskop	3	4	3	1	2	1	3		2	2	47
Matkop						1				1	5
Kuifmees	1					2					3
Zwarte mees	2										2
Pimpelmees	12	14	7	6	11	5	14	1	3	4	188
Koolmees	23	23	30	7	17	14	18		16	10	380
Boomklever	1										5
Boomkruiper	4	3	3	3	1					1	40
Wielewaal							1				5
Vlaamse gaai	2	2	5	2	3	2	4		3	2	67
Ekster	1	3	2	3	6		6		5	1	96
Kauw	5	18		3	3		1				131
Zwarte kraai	1	3	1	3	4	1	3		1	1	63
Spreeuw	19	0		6	2					4	53
Huismus											1
Ringmus	1										1
Vink	4	3	3	1	2	7	1		3		43
Groenling	1						1				5
Putter							1				1
Kneu		0	1				7		5		68
Barmsijs		0									2
Goudvink		0							2		49
Rietgors										1	80
Totaal	169	250	206	116	214	91	370	44	206	149	7050

0= soort wel waargenomen; geen broedterritoria

Tabel 3

Vergelijkend overzicht resultaten 1997 versus 1996 in 29 dezelfde kavels

	Resultaten 1996	Resultaten 1997	Toe-/afname 1997 t.o.v. 1996 in aantallen	Toe-/afname 1997 t.o.v. 1996 in procenten
Dodaars	46	34	-12	-26%
Fuut	35	32	-3	-9%
Geoorde fuut	17	14	-3	-18%
Roerdomp	1	0	-1	-100%
Aalscholver	84	125	41	49%
Knobbelzwaan	8	7	-1	-13%
Grauwe gans	2	5	3	150%
Nijlgans	5	9	4	80%
Bergeend	13	12	1	-8%
Krakeend	39	44	5	13%
Wintertaling	1	1	0	0%
Wilde eend	90	82	-8	-9%
Soepeend	6	6	0	0%
Slobeend	13	4	-9	-69%
Tafeleend	76	65	-11	-14%
Kuifeend	140	118	-22	-16%
Havik	2	2	0	0%
Sperwer	3	2	-1	-33%
Buizerd	3	10	7	233%
Torenavalk	9	3	-6	-67%
Boomvalk	1	5	4	400%
Fazant	69	71	2	3%
Waterral	6	3	-3	-50%
Waterhoen	52	34	-18	-35%
Meerkoet	219	181	-38	-17%
Scholekster	4	4	0	0%
Kleine plevier	3	4	1	33%
Kievit	6	12	6	100%
Houtsnip	3	2	-1	-33%
Tureluur	1	1	0	0%
Wulp	1	1	0	0%
Kokmeeuw	1	0	-1	-100%
Stormmeeuw	9	7	-2	-22%
Holenduif	8	8	0	0%
Houtduif	283	252	-31	-11%
Turkse tortel	0	1	1	
Tortelduif	32	29	-3	-9%
Koekoek	40	41	1	3%
Bosuil	12	11	-1	-8%
Ransuil	1	0	-1	-100%
Groene specht	37	31	-6	-16%
Gr. bonte specht	26	35	9	35%
Boomleeuwrik	6	2	-4	-67%
Boerenwaluw	3	3	0	0%
Boompieper	38	37	-1	-3%
Graspieper	27	23	-4	-15%
Witte kwikstaart	0	2	2	
Winterkoning	72	112	40	56%
Heggemus	392	439	47	12%

	Resultaten 1996	Resultaten 1997	Toe-/afname 1997 t.o.v. 1996 in aantallen	Toe-/afname 1997 t.o.v. 1996 in procenten
Roodborst	171	162	-9	-5%
Nachtegaal	333	337	4	1%
Blauwborst	4	13	9	225%
Gekr. roodstaart	102	112	10	10%
Roodborsttapuit	35	26	-9	-26%
Tapuit	2	2	0	0%
Merel	211	200	-11	-5%
Kramsvogel	0	1	1	
Zanglijster	14	15	1	7%
Grote lijster	2	0	-2	-100%
Sprinh.rietzanger	50	41	-9	-18%
Rietzanger	14	15	1	7%
Bosrietzanger	31	23	-8	-26%
Kleine karekiet	380	344	-36	-9%
Grote karekiet	0	1	1	
Spotvogel	1	2	1	100%
Braamsluiper	94	73	-21	-22%
Grasmus	549	625	76	14%
Tuinfluit	54	70	16	30%
Zwartkop	100	121	21	21%
Fluiter	1	3	2	200%
Tjiftjaf	266	331	65	24%
Fitis	1036	1015	-21	-2%
Goudhaantje	3	2	-1	-33%
Grauwe vliegenvanger	2	3	1	50%
Baardmannetje	1	1	0	0%
Staartmees	57	54	-3	-5%
Glanskop	40	47	7	18%
Matkop	2	5	3	150%
Kuifmees	4	3	-1	-25%
Zwarte mees	1	2	1	100%
Pimpelmees	188	184	-4	-2%
Koolmees	342	375	33	10%
Boomklever	7	5	-2	-29%
Boomkruiper	24	40	16	67%
Wielewaal	11	5	-6	-55%
Vlaamse gaai	75	65	-10	-13%
Ekster	87	93	6	7%
Kauw	132	131	-1	-1%
Zwarte kraai	49	62	13	27%
Spreeuw	58	53	-5	-9%
Huismus	1	1	0	0%
Ringmus	0	1	1	
Vink	29	43	14	48%
Groenling	1	5	4	400%
Putter	0	1	1	
Kneu	58	63	5	9%
Barmsijs	1	2	1	100%
Goudvink	45	46	1	2%
Rietgors	73	74	1	1%
Totaal	6686	6824	138	2%